פרי כן של עניים. דספק לקט הן: ה"ג דבית שמאי היא כרם רבעי הלל עניים מעשרין ואוכלין אמר רבי יוסי שמענו שהוא פטור מן המעשרות ד"ה משום קנס. וה"פ מתני' אתיא כב"ש דאמר הפקר לעניים הפקר ולפיכך פטורין מן המעשר אבל בית הלל אין לו דין לקט וחייבין במעשרות ורבי יוסי אמר שמענו שאפילו בית הלל אתיא מתני' דכיון דקנסו רבנן והפקירו הסגלים שנוטעות בארץ הרי הוא כהפקר ב"ד ופטור מן המעשרות:

בשם ר"ש בן לקיש רב"ש(ה) דיא דאי כב"ה עניים (א)אוכלים ומעשרין וא"ל ר' יוסי שמענו שהוא פטור ממעשר ד"ה משום קנסא:

הלכה ג מתני' (א)בחמשה(י) עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה בכ"ה ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן (2)את מי ממשכנין לוים וישראלים וגרים ועבדים משוחררים אבל לא נשים ועבדים וקטנים (כ)כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק (ל)אין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום אמר(מ) ר' יהודה העיד בן בוכרי ביבנה כל כהן ששוקל אינו חוטא אמר לו רבן יוחנן בן זכאי לא כי (ז)אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמן [1]וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ועומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו (הם) היאך נאכלין: **גמ'** אין ממשכנין את הקטנים: הא(ז) לתבוע תובעין (ב)הדא דיתמר בשהביא שתי שערות אבל אם לא הביא ב' שערות לא כדא (ה) ולמשכן אין ממשכנין [א](עד שיביא שתי שערות) אע"פ שהביא ב' שערות כיני (ט)מתני' אין ממשכנין את הכהנים מפני דרך הכבוד: אמר ר' יהודה העיד כו': א"ר ברכיה טעמא דר' יוחנן בן זכאי [2]זה יתנו י"ב שבטים יתנו ר' טבי בשם רב המנונא כן משיבין חכמים לר"י חטאת יחיד מתה (ה)אין חטאת צבור מתה מנחת היחיד קריבה כליל ואין מנחת הצבור קריבה כליל וקשיא משיבין לאדם דבר שאינו (ג)מודה בו דתנן(י) שאין חטאת צבור מתה ר' יהודה אומר תמות והוא מותיב לן (י)זו לא נדבת יחיד היא ואינון מתיבין ליה (ח)כיון שנמסרה לצבור כמי שהוא נדבת צבור כתיב [2]כל העובר על הפקודים ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר כל דעבר בימא יתן וחרנא אמר כל דעבר על פיקודייא יתן מאן דאמר כל דעבר בימא יתן מסייע לריב"ז מ"ד כל דעבר על פיקודייא יתן מסייע לבן בוכרי:

הלכה ד מתני' אע"פ שאמרו אין ממשכנין נשים ועבדים (ד)וקטנים אבל אם שקלו מקבלין מידן (י)הנכרי והכותי ששקלו אין מקבלין (ט)מהן ואין מקבלין מידם קני זבין וקני זבות וקני יולדות (ג) וחטאות ואשמות(י) (ז)זה הכלל כל (כ)שנידר ונידב מקבלין מידן כל שאינו(ל) נידר ונידב אין מקבלין מידן וכן (מ)מפורש על ידי עזרא שנאמר [3]לא לכם ולנו לבנות בית לאלהינו ואלו

מחצית השקל לכל מי שצריך: ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן מתקרב היו יושבין במקדש כדי שימהרו להביא ולי"מ במקדש היינו בירושלים: התחילו למשכן. ומוציאין העבוט מביתו של מי שלא הביא שקלו: לוים. לאפוקי ממ"ד כל דעבר על פקודייא: אבל לא נשים. ונמנו איש כופר נפשו כתיב ולא אשה: ולא עבדים. דילפינן לה לה מאשה: וקטנים. אפילו הביא שתי שערות והוא פחות מבן עשרים: שוב אינו פוסק. אביו מלשקול בשבילו שאומרין לו מאחר שנתת עליו בשנה שעברה והעמדת עליו זאת המצוה תן עליו תמיד עד שיגדל ולא תפסוק: ואין ממשכנין את הכהנים. אע"פ שחייבין במחצית השקל: מפני דרכי שלום. מפרש בגמ': כל כהן ששוקל אינו חוטא. ואע"פ שאינו חייב לשקול וס"ד אם שוקל נמצא קרבן צבור קרב משל יחיד קמ"ל דאינו חוטא לפי שהוא מוסרו לציבור לגמרי: לעצמן. להנאתן ולא היא דחייבין לשקול אלא שעומר ושתי הלחם לוקחין משקלי ישראל לבדן: גמ' הא לתבוע תובעין. מן הנשים ועבדים וקטנים דדוקא אין ממשכנין אותן: הדא דיתמר. שתובעין מן הקטנים דוקא כשהביא שתי שערות אע"ג שלא הגיע לכלל שניו: אבל אם לא הביא שתי שערות. ולא הגיע לכלל שניו אפילו תובעין לא: ולמשכן אין ממשכנין עד שיביא שתי שערות. דגדול שיגיע לכלל שניו ל"א ה"ג ולמשכן אין ממשכנין עד שיהיה בן כ'. ולפ"ז ניחא הכל אף הסוגיא דלקמן (הלכה ד'): כיני מתניתא. כן צריך לפרש מתני' דדרכי שלום היינו מפני הכבוד לפי שעבודת הקרבנות עליהם וכי היכא דלא ליתי לאנצויי ולי נראה מפני הכבוד היינו שמחויבים לנהוג בהם כבוד דכתיב וקדשתו ולאיסורא ליכא דכיון דתנאי ב"ד הוא על העתיד לגבות הם מאלו להכהנים: י"ב שבטים יתנו. זה כשיעורא שנים עשר והכהנים והלויים בכלל: כן משיבין חכמים לר"י. דחכמים סוברים דלריב"ז מותר להביא משקלי הכהנים עומר ושתי הלחם שלא נאמר וכל מנחת כהן אלא במנחת כהן יחיד אבל לא במנחה שיש לו בשותפות עם הצבור: חטאת יחיד מתה וכו'. כמו דמצינו שיחיד חלוק מצבור שחטאת יחיד מתה ואין חטאת צבור מתה ה"נ איכא לחלק בין מנחת יחיד למנחת צבור: וקשיא וכו'. הפ"מ לא פירש למילתיה דר' טבי ומקשי עליה א"כ הא דקאמר כמתוך והוא מותיב לן שיישאל הוא וכאלו קאמר אלא: שאין חטאת וכו'. מתני' היא בפ"ו דיומא: והוא משיב לכן. וכי שקלים לאו נדבת יחיד הן ולמה יביא מהן עומר ושתי הלחם: כל דעבר בימא יתן. דהיינו כהנים ולויים וישראלים שכולן עברו בים סוף: על הפקודים. היינו בין אותן שנמנו לבדן בין אותן שנמנו עם ישראל יתנו תרומת ה' והא דכתיב בפרשת ואלה פקודי וכסף פקודי העדה מאת ככר וגו' דמשמע דהכהנים ולויים לא נתנו היינו בתרומת האדנים אבל בתרומת שקלים לקרבנות לצבור השוו כולן: כל דעבר על פיקודייא. והכהנים ולויים לא עברו במנין לפני משה אלא הוא הלך לפתחי אהליהם ומנה אותן:

הלכה ד מתני' קני זבין וזבות. תורים ובני יונה שזבין וזבות מביאין ובכותיים איירי אבל נכרים אין זבין וזבות: כל שהוא נידר ונידב מקבלין מידן. דכתיב איש איש לרבות נכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל: וכן מפורש ע"י עזרא.

ריבב"ן

כל רכושו: **משנה ג** בט"ו בו שולחנות יושבות במדינה. בכל מקומות ישראל להחליף מעותיהם לצורך השקלים: [בכ"ה] ישבו במקדש. שבני הכפרים שהיו סמוכין לירושלים מחליפין שם: התחילו. הגבאין: למשכן. ליכנס לביתו וליקח משכון עד שיתן לו חצי השקל שהיו ממנין בכל עיר ועיר גבאין ממונין על כך ושופרות היו במדינה לקבץ שם הכסף כמו שהיו במקדש כדתנן לקמן: לוים וישראלים. אבל כהנים לא כדפרישית לקמן שלא היו רוצין ליתן משום שירי העומר: ולא קטנים. משכון לא היו לוקחין אבל לתבוע תובעין ומפ' בירושלמי כשהביא ב' שערות הקטן או תובעין ממנו אבל לא ממשכנין וכל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו אע"פ שלא היה מחויב אינו פוסק מעתה וממשכנין עליו: **תניא** בתוספתא פ"ק נתמשכנו ישראל על שקליהן כדי שיהיו קרבנות צבור מהן. משל למי שעלתה לו נימא ברגלו הרופא כופתו ומחתך בבשרו בשביל לרפאותו כך אמר הקב"ה יתמשכנו ישראל על שקליהן [כדי] שיהא קרבנות צבור קרבין מהן מפני שקרבנות מכפרין ומרצין בין ישראל לאביהן שבשמים שכן מצינו בתרומת שקלים ששקלו ישראל במדבר שנאמר ולקחת את כסף הכפורים: ואין ממשכנין את הכהנים מפני דרכי שלום. אבל לתבוע תובעין ור' יהודה מפרש למה אין ממשכנין לפי שהיו סבורין שאין חייבין בשקלים שכל כהן שאינו שוקל אינו חוטא וא"ל ריב"ז אם אינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשין מקרא זה ומוציאין הם ומפרש בירושלמי אמר ר' טבי בשם רב המנונא משיבין חכמים לר' יהודה חטאת יחיד מתה אין חטאת צבור מתה. מנחת יחיד קריבה כליל ואין מנחת צבור קריבה כליל אע"ג דלרבי יהודה ס"ל חטאת צבור נמי מתה. ובהקומץ רבה פריך ולבן בוכרי כיון דלכתחלה לא מחייב לאתויי כי מייתי חוטא [הוא] דקא מייתי חולין בעזרה וה"ר דיש להקשות והלא אוכל שירי העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ומתכן דמייתי ומסרי להו לצבור ומנחת צבור אינה קריבה כליל ואין כאן חולין לעזרה. ירושלמי כתיב כל העובר על הפקודים ר' יודה ור' נחמי' חד אמר כל דעבר בימא יתן וחרנא אמר כל דעבר על פקודיא יתן מ"ד כל דעבר בימא יתן מסייע לריב"ז ומ"ד כל דעבר על פקודיא יתן מסייע לבן בוכרי דכהנים לא נמנו במנין ישראל מבן כ' שנה ולמעלה: **משנה ד** אבל אם שקלו מקבלין מידם. ירושל' הא לתבוע אין תובעין הכא את אמר תובעין והכא את אמר אין תובעין כאן כשהביא ב' שערות כאן בשלא הביא ב' שערות: הנכרי והכותי ששקלו מקבלין מידן. ירושלמי תיפתר כמאן דאמר כותי כנכרי: ואין מקבלין מידן קני זבים וכו'. ירושלמי וכי יש קני זבין וזבות בנכרים אלא רישא בנכרים וסיפא בכותים. הא דתני אין מקבלין מכותים קא' ואצטריך לאשמעינן משום דכותים שומרין בין ישראל ומקיימין מקצת מן המצות אעפ"כ אין מקבלין מהן ואע"ג דרבנן גזור שיהיו כגוים לכל דבריהם כדי שיהיו ישראל פרושין מהן ואין מקבלין מהן אלא דבר הנידר והנידב דכתיב איש איש מלמד שהנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל: לא לכם ולנו. כלומר אין לכם עמנו

משנת אליהו

הלכה ג הא לתבוע כו' ואין ממשכנין עד שיהא בן עשרים. כך היא גירסת מרן הגאון נ"ע וכ"ה שיטת הרוקח הגדול בסימן רל"ב וכ"ה שיטת הרע"ב. ומדברי הרמב"ם בפירושו נראה דגרי' כגי' הישנה ועשה מתובעין וממשכנין חלוקה א'. [illegible]

תקלין חדתין

שנוטעות בארץ כן של עניים: דב"ש היא. דאמר הפקר לעניים הפקר ולפיכך יכול להוסיף ופטור כן המעשר אבל לב"ה אין רשאי להוסיף וליתן הנטעות בארץ לעניים כתורת לקט ולפטור מן המעשר ולכן עניים מעשרים ואוכלים. ואיכא דגרסי עניים ועשירים אוכלים. כלומר בתמיה וכי גם עשירים אוכלים זה ולב"ה בעינן עד שיופקר אף לעשירים: כד"ה משום קנס. דכיון דקנסוהו רבנן והפקירו הנוטעות בארץ הרי הוא כהפקר ב"ד ופטור מהמעשרות וס"ל דהפקר ב"ד פוטר מן המעשר: מתני' שלחנות. החלפנים: היו יושבים במדינה. בירושלים וי"מ בכל ערי ישראל להחליף מחצית השקל להמביאים מטבע מדינתם: ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן מתקרב ישבו במקדש כדי שימהרו להביא: התחילו למשכן. לשאינם מביאים: לא נשים. דאיש כתיב ולא אשה: ולא עבדים. דהוקשו לאשה: וקטנים. אפי' הביא ב"ש אם הוא פחות מבן עשרים: שוב אינו פוסק. אביו מלשקול ע"י: הכהנים. אע"פ שחייבין במחצית השקל: מפני דרכי שלום. מפרש בגמ': גמ' הא לתבוע תובעין. מן הקטנים: לא כדא. אינו כדין זה דאף אין תובעין אותו: ולמשכן אין ממשכנין עד שיהא בן כ'. [illegible]

[illegible]

מסורת הש"ס

א) בכ"י איתא דב"ש היא וא"ל ר' יוסי כו' משום קנסא וכ"ה עי' אוכלין ומעשרין, ב) מגילה כט ב, ג) ערכין ד א מנחות כא ב מו ב, ד) עי' לקמן הלכה ה, ה) פ"א מכ', ו) יומא נב א, ז) תו, ח) מכין, ט) מיק, י) פ"א אבל מקבלין מכן נדרים ונדבות, כ) שהוא נידר, ל) לא נידר ולא נידב, מ) סוא.

◆

עין משפט נר מצוה

כ א מיי' פרק א משקלים הלכה ט:
כא ב מיי' שם הל"ז:
כב ג מיי' שם הל"י:
כג ד מיי' שם הל"ו:
כד ה מיי' פרק ד מפסה"ק הל"א:
כה ו מיי' פרק א משקלים הל"ז:
כו ז מיי' פרק ג ממעה"ק הל"ב:

◆

נוסחת הבבלי

(א) מעשרין ואוכלין אמר ר"י: (ב) הא כן כשהביא כו' לא כהדא אין כו': (ג) מודה בו שאין כו': (ד) וקטנים אם וכו':

◆

הגהות הגר"א

[א] נ"ל אין ממשכנין עד שיהא בן עשרים. וכ"ה שיטת רוקח הגדול בסימן רל"ב וכ"ה שיטת הרע"ב ומדברי הרמב"ם בפירושו נראה דגרים כגירסא שישנה ועשה מתובעין וממשכנין חלוקה א' ואי אפשר להעמידה דהא מעיקרא דייק הדא דתימא בשהביא ב' שערות וקאי על הא דתנן אין ממשכנין אלמא ס"ל דבהביא ב"ש לתבוע הוא דתובעין אותו אבל אין ממשכנין אותו ואיך יחזור בו ויאמר דאין ממשכנין עד שיביא ב"ש ותיהו משיביא ב"ש ממשכנין אלא גי' הגאון ז"ל הוא העיקר ואז"ש עם סוגיא דגמ' לקמן הא לתבוע כו' ועי' בח"א כי הוא מאריך עוד ואני כתבתי רק הדברים הנוגעים אל הבנת גי' הגאון ז"ל:

◆

ציון ירושלים

ובאמת שעיקר כפי' הק"ע וגירסתו שכן מצינו בפ"ק דביצה הל"ג אמרו בירושלמי תני אין מפרקין המגעל מע"ג האימום ביו"ט אבל מפרקין בחש"מ ועי' שבת קמ"א ע"ב שומטין המגעל מע"ג האימום בשבת, וכ"כ הרמב"ם בפכ"ו משבת הי"ב וביאר המרכבת המשנה שם בח"א דמדכתב כבלשון שבת תיבת בשבת דהוא מיותר הכוונה דוקא בשבת אבל ביו"ט לא ע"פ בחוה"מ מותר לפרק, והגה"א ביצה פ"ק הביא ג"כ דאין מפרקין ביו"ט אבל בחוה"מ מפרקין והוא מהירושלמי הלז:
(עיין לעמוד הקודם)

מניין שהפקר ב"ד הפקר דכתיב אשר לא יבאו. בבבלי ביבמו' דפ"ט ובכמה מקומו' הביא ג"כ דברי ר"א שיליף מאלה הנחלות ובתוס' פ"י דיבמות סימן י"ט כתב דהא דר"א עדיף דלא תימא דוקא שיכולים להפקיר ולא להחליט לחבירו קמ"ל כן דר"א לכך למד ר"א מאלה הנחלות ודבר זה היה נעלם עין מהרב בעל ג"פ סימן קכ וש"ב במקרא סימן תמ"ה שכתבו דאינו יכול להחליט לאחרי' וכל האחרוני' הלכו בעקבותיהם ולא ראו דברי היש"ש הלז ובירושל' כאן לא נמצא רק דברי ר"י ור"ע. (ע"כ): הדא דתימר בשהביא שתי שערו'. עשמע"מ הל' שקלים ובקצוה"ח סימן רל"ה ובאבני מלואים סימן כח פ"ק לג:

◆

גליון הש"ס

[א] עי' בק"ע ופ"מ הביאו גי' עד שיהי' בן כ' והגר"א ג"כ הגיה כן ע"פ אבל כפי' המשניות להרמב"ם מבואר כגירסא הישנה דאין ממשכנין עד שיביא ב"ש וכ"פ הרמב"ן פרשת [illegible]

[illegible]

תורה אור השלם

1. וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לֹא תֵאָכֵל: ויקרא ו טז 2. זֶה יִתְּנוּ כָּל הָעֹבֵר עַל הַפְּקֻדִים מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הַשֶּׁקֶל מַחֲצִית הַשֶּׁקֶל תְּרוּמָה לַיהֹוָה: שמות ל יג 3. וַיֹּאמֶר לָהֶם זְרֻבָּבֶל וְיֵשׁוּעַ וּשְׁאָר רָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל לֹא לָכֶם וָלָנוּ לִבְנוֹת בַּיִת לֵאלֹהֵינוּ כִּי אֲנַחְנוּ יַחַד נִבְנֶה לַיהֹוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר צִוָּנוּ הַמֶּלֶךְ כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרָס: עזרא ד ג

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones